

Wie vrij wil zijn, moet pijn lijden

TONHEEL

The Fountainhead

Toneelgroep Amsterdam

★★★★★

Vrijheid doet pijn. Want werkelijke vrijheid betekent dat je je niets aantrekt van wat anderen van je vinden. De meeste mensen vinden bevestiging van anderen echter zodanig belangrijk dat ze zich liever neerleggen bij de grauwe middelmaat dan dat ze voor zichzelf leren denken.

Daardoor, vond de Amerikaanse schrijfster Ayn Rand, zit de conservatieve massa de creativiteit van de enkeling in de weg. Daarover gaat dan ook haar roman 'The Fountainhead' en de op haar boek gebaseerde voorstelling van Toneelgroep Amsterdam.

Hoofdpersoon is de architect Howard Roark die stoïcijns trouw blijft aan zijn kunstenaarschap en weigert te buigen voor de massa die zijn werk niet begrijpt, juist omdat het werk niet aan conventies of smaak wil voldoen.

Zijn tegenpool is de succesvolle concurrent Peter Keating die zelf geen enkel origineel idee heeft, maar wel goed aanvoelt wat de massa wil hebben.

In het architectenkantoor dat het decor vormt van de voorstelling laat regisseur Ivo van Hove veel

ruimte om het proces van het creatieve scheppen te laten zien. Niet alleen van de voorstelling zelf (musici en technici zijn zichtbaar aanwezig op het toneel), maar ook van de gebouwen van Keating en Roark. De zelfverzekerde hand van Roark (Ramsey Nasr) plaatst even elegante als strakke lijnen. Peter Keating (Aus Greidanus jr.) krabbelt vooral en worstelt ondertussen met zichzelf. Hij wil ook zo zelfverzekerd kunnen scheppen als Roark, maar durft niet tegen de smaak van zijn opdrachtgevers in te gaan.

De ijzeren consequentie van Roarks zoektocht naar vrijheid beïnvloedt zo ook de mensen om hem heen. Roarks geliefde Dominique, zijn collega Peter, Peters jeugdliefde Catherine: allemaal worden ze vermalen in het krachtenveld van Roarks zoektocht naar volledige vrijheid en hun eigen angst om vrij te zijn. Die pijnlijke worsteling van de complexe personages met hun eigen vrijheid krijgt in de bewerking van Toneelgroep Amsterdam veel te weinig ruimte.

De bewerking gunt – ondanks de ruime vier uur dat de voorstelling duurt – de acteurs de tijd niet om die te tonen. Ze hollen vooral koortsachtig van de ene scène naar de andere, omdat ze nodig zijn om het plot voort te stuwten. In die korte scènes moeten ze dan ook nog

even een gelaagde psychologie zien uit te beelden.

Dat gaat niet. Zeker niet als het beetje nuance en menselijkheid dat we zien ook nog eens wordt platgeslagen met een door zijn moralisme onuitstaanbare eindmonoloog.

ROBERT VAN HEUVEN

Nog te zien tot en met 16 oktober 2014 in Amsterdam, Barcelona, Avignon, Antwerpen en Rotterdam. www.tga.nl

De worsteling van de complexe personages met hun vrijheid krijgt te weinig ruimte

Dominique (Halina Reijn) en haar geliefde, de vrije kunstenaar/architect Howard Roark (Ramsy Nasr), in *The Fountainhead*.